

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה צעירה
 שיעור 3, בפתח, זאב-זאב
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

3. זאב-זאב

בפתח
 שכבה צעירה

רציונאל:

"ר' שמעון אומר: כך עונש של בדאי, שאפילו דובר אמת - אין שומעין לו. שכן מצינו בבניו של יעקב שכיזבו ולאביהן, בתחילה האמין להם, שנאמר (בראשית ל"ז, ל"א) "וַיִּקְחוּ אֶת פְּתֻנֵי יוֹסֵף; וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים". וכתוב (שם, ל"ג) "וַיִּפְרָה וַיֹּאמֶר פְּתֻנֵי בְנֵי". אבל באחרונה, אף על פי שדברו אמת לפניו - לא האמין להם, שנאמר (בראשית מ"ה, כ"ו) "וַיִּפְגַּע לְבוֹ פִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם" (אבות דרבי נתן, נוסח א', פרק ל' פסקה ד').

בניו של יעקב אבינו סיפרו לו שיוסף נטרף, והוא האמין להם אף על פי שהם שלא דיברו אמת. בסוף, כשהודיעו לו שיוסף חי - אפילו שזו הייתה האמת - הוא כבר לא האמין להם. האמון בין יעקב לבניו נפגם. גם אנחנו נוטים להיות ספקנים כלפי אדם שבעבר נכשל בדבר שקר. בשיעור הזה נספר את הסיפור "זאב-זאב". נציע המשכים שונים לסיפור, ומכל המשך נלמד סיבה נוספת מדוע לא כדאי לשקר ומהן תוצאותיו ההרסניות של השקר.

מטרות:

- התלמידים ילמדו כי האמת היא רחבה וכוללת הכול, ואילו השקר - צר, מצומצם ולא יציב.
- התלמידים יסיקו מסקנות על תוצאותיו ההרסניות של השקר.
- התלמידים יחשבו על עצות להתמודדות עם היצר לשקר.

ההכנות הנדרשות:

- יש לכתוב את כל האותיות מ-א' עד ת' על שמיניות בריסטול, על כל שמינית אות אחת. לחיסכון אפשר לעשות זאת גם על חצי שמינית. מה שחשוב הוא שכל אות תהיה בנפרד.
- הערה: אם בוחרים באפשרות שכל תלמיד כותב בעצמו אות אחת - יש להכין 22 שמיניות בריסטול ריקות ובקצה של כל שמינית לכתוב אות אחת.
- יש לצלם פתקים בצורת נעל (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש להביא בריסטול גדול ודבק כדי להדביק את הפתקים על הבריסטול.

מבנה השיעור:

- פתיחה: בסוד האותיות העבריות (מליאה)
- שלב א': עונשו של בדאי (מליאה)
- שלב ב': זאב-זאב (מליאה)
- שלב ג': מסיקים מסקנות (מליאה)
- סיכום: עצות לרועי... ולעצמנו (עבודה יחידנית ומליאה)

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה צעירה
 שיעור 3, בפתח, זאב-זאב
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

מהלך השיעור:

פתיחה: בסוד האותיות העבריות (מליאה)

הקדמה למורה לשלב זה: כשכותבים את האות ש', בין אם המורה כותבת/ת ובין אם התלמידים - יש להקפיד שהיא תהיה כתובה נכון, כפי שהיא מופיעה בספרי התורה ובמחשב - עם שפיץ למטה ולא קו מאוזן שאליו מחוברים שלושה קווים אנכיים.

- נעמיד 22 מהתלמידים בשורה ארוכה, כשגבם אל הלוח ופניהם אל הכיתה.
- ניתן לכל תלמיד אות, לפי סדר ה-א'-ב'.
- נאמר לתלמידים: הנושא שאנו לומדים הוא אמת ושקר. בתור פתיחה לנושא נבחן את המילים עצמן ואת האותיות שמהן הן מורכבות.
- נבקש מהתלמידים המחזיקים את האותיות אמ"ת לפסוע צעד אחד קדימה.
- נאמר לתלמידים: הסתכלו על אותיות אמ"ת - האמת כוללת בתוכה הכול - מ-א' ועד ת' ובאמצע מ'.
- נבקש מהתלמידים המחזיקים את האותיות שק"ר לפסוע צעד אחד קדימה.
- נשאל את התלמידים: על פי העיקרון שעליו דיברנו - מה מאפיין את המילה "שקר"?
- נשמע את תשובות התלמידים. נסב את תשומת לבם לכך שהאותיות "שקר" הן צמודות, באות ברצף זו אחרי זו. לעומת האמת הרחבה - השקר הוא צר ומצומצם מאוד.
- נשאל את התלמידים: מה הרווח באותיות בין המילה "שקר" ובין סוף המילה "אמת"?
- נשמע את התלמידים ונרחיב כי אין כלל רווח בין האמת לבין השקר. המילים צמודות זו לזו. ברגע שמתרחקים מהאמת אפילו מעט, אפילו אות אחת - כבר אנחנו בשקר.
- נשאל את התלמידים: מה יקרה אם נוריד מהמילה "אמת" את האות הראשונה שלה? איזו מילה תישאר לנו? המילה "מת". אין דבר כזה "אמת חלקית", האמת היא שלמה, אחרת - נשאר ממנה רק "מת"...
- נשאל את התלמידים: מהי האות האמצעית במילה "שקר"? האות היא ק', שהרגל שלה נמוכה מן השורה, וגורמת לכל המילה "להתנדנד" בחוסר יציבות. פעם נוטה לכאן ופעם לכאן, אך איננה יציבה.
- אפשר להמשיך בכיוון חשיבה זה ולהראות לתלמידים כי "אמת" בלי א' זה אותיות "תם". מי שמדבר אמת הוא תמים עם עצמו, עם סביבתו ועם הקב"ה. לעומת זאת, "שקר" ללא האות ק' נשארת "רש", עני. מי שמשקר הוא עני במידותיו וחלש בעמידה מול יצרו.
- נבקש מכל התלמידים לחזור למקומותיהם.
- (אפשרות אחרת להתחלת הפתיחה: במקום שניתן לילדים אותיות מוכנות - נחלק ל-22 תלמידים שמינית בריסטול או חצי שמינית. בקצה כל שמינית תהיה כתובה אות אחת מה-א'-ב'. התלמיד יצטרך לכתוב על הבריסטול בגדול את האות הכתובה שם בקטן. לאחר כתיבת האותיות נעמיד את התלמידים בשורה כפי שכתבנו בתחילה).

בע"ה
 יושר ואמת, שכבה צעירה
 שיעור 3, בפתח, זאב-זאב
 מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

- נכתוב על הלוח את המילים "אמת" ו"שקר".
- נזמין שני תלמידים לצייר נעליים למילים הכתובות על הלוח – לכל אות נעל או שתיים לפי מספר ה"רגליים" שלה.
- נתבונן בלוח ונאמר לתלמידים: האותיות המרכיבות את המילה "אמת" הן אותיות יציבות, לכל אחת מהן יש שתי נעליים וניתן להתקדם איתן. לעומת זאת לשקר אין רגליים. האותיות המרכיבות אותו אינן יציבות – האות ק' עומדת על רגל אחת דקה והקו שלה מנותק ממנה לגמרי, האות ש' עומדת על בסיס דק וחד, האות ר' עומדת על רגל אחת.
- נשאל את התלמידים: מהי מסקנתכם מצורת האותיות ומהמרחק ביניהן?
- נשמע את תשובות התלמידים ונסכם: האמת היא יציבה ורחבה, כוללת בתוכה את כל האותיות. השקר הוא רגעי, חולף, מתנדנד. אותיותיו צמודות והוא רעוע. אם ברצוננו לבנות עולם יציב וחזק – עלינו לדבוק באמת וללכת בדרכיה.

שלב א': עונשו של בדאי (מליאה)

- נקריא לתלמידים את המדרש מאבות דרבי נתן:

"ר' שמעון אומר: כך עונש של בדאי, שאפילו דובר אמת - אין שומעין לו. שכן מצינו בבניו של יעקב שכזבו לאביהן. בתחילה האמין להם שנאמר: (בראשית ל"ז, ל"א) "וַיִּקְחוּ אֶת פְּתֻת יוֹסֵף; וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים", וכתוב (שם, ל"ג) "וַיִּפְיֶרְהָ וַיֹּאמֶר פְּתֻת בְּנִי". אבל באחרונה, אף על פי שדברו אמת לפניו - לא האמין להם שנאמר: (בראשית מ"ה, כ"ו) "וַיִּפְגַּע לְבוֹ פִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם" (אבות דרבי נתן, נוסח א', פרק ל' פסקה ד').

- נסביר את המדרש: בניו של יעקב מתנכלים ליוסף. הם מוכרים אותו לישמעאלים אך מעוניינים להסתיר זאת מאביהם. לצורך ההסתרה הם שוחטים שעיר עזים, טובלים את כתונת יוסף בדם השעיר ומביאים אותה ליעקב. יעקב מזהה מיד את כתונת בנו, מאמין לבניו וחושב שיוסף מת: "טָרַף טָרַף יוֹסֵף". יוסף עובר גלגולים רבים ולבסוף הופך להיות שליט מצרים. בארץ ישראל יש רעב ובני יעקב יורדים למצרים לקנות אוכל. יוסף מזהה את אחיו ומחליט להתוודע אליהם. הוא מזדהה בפניהם ושולח אותם חזרה לארץ ישראל ומבקש שיספרו לאביו כי הוא חי. בני יעקב מברשים לאביהם כי יוסף חי וכי הוא מושל במצרים, אך יעקב לא מאמין להם: "וַיִּפְגַּע לְבוֹ פִּי לֹא הֶאֱמִין לָהֶם".
- נשאל את התלמידים: מה אפשר ללמוד ממדרש זה בהקשר של אמת ושקר?
- נשמע את תשובותיהם ונסכם: מי שמשקר פעם אחת – סופו שייחשב כשקרן פעמים נוספות, והאמון בו ייפגם. בשיעור הזה נלמד סיפור על רועה צאן ושמו רועי, ועל ההתמודדות שלו עם האמת ועם היצר לשקר.

שלב ב': זאב-זאב (מליאה)

- נספר לתלמידים את הסיפור "זאב-זאב":

לפני שנים רבות בכפר קטן חי לו רועי. רועי היה רועה צאן. בכל בוקר, מעט אחרי שהשמש הפציעה, היה רועי הולך בזריזות אל הדיר ומוציא את כל הכבשים למרעה ביער הסמוך. רועי הקפיד שהכבשים ירעו רק היכן שמותר – בשטחי הפקר שאינם שייכים לאיש, כדי להימנע מאיסור גזל.

יום אחד ישב רועי כהרגלו ביער. הכבשים ליחכו עשב בנחת, ולרועי היה משעמם. לפתע עלה במוחו רעיון למעשה קונדס: הוא החל לצעוק בקול גדול: "זאב! זאב! בא זאב לעדר! הצילו! עזרה!" כל האנשים בכפר שמעו את צעקותיו הרמות של רועי, לקחו מקלות ואבנים ורצו ליער לעזור לרועי לגרש את הזאב. הם עזבו את כל עיסוקיהם האחרים, הגיעו במהירות ליער, ו... מצאו את רועי יושב לו בשלווה ומנגן בחלילית. כשראה את האנשים המבוהלים פרץ בצחוק מתגלגל: "אין שום זאב, סתם שיעמם לי קצת, זה הכול..."

עברו מספר שבועות. שוב היה רועי לבדו ביער, ושוב החליט לחמוד לצון. "אוי, שוב מגיע זאב! עזרו לי, אנשים טובים! זאב! זאב!" שוב הגיעו כל האנשים בבהלה, רק כדי לגלות את רועי עומד לו ומתגלגל מצחוק.

שלב ג': מסיקים מסקנות (מליאה)

- נאמר לתלמידים: כעת נספר בשלבים את המשך הסיפור. אחרי כל שלב נעצור ואתם תצטרכו לחשוב מהי המסקנה מהמשך הסיפור.
 (למורה: מומלץ לספר את ההמשכים בעל פה, כיוון שהסיפור היה מן הכתב).
- נספר לתלמידים את המשך מספר 1:

ושוב עברו מספר שבועות. אבל הפעם, בבוקר בהיר אחד, אכן בא זאב אל העדר. הזאב היה גדול ומפחיד, והשמיע נהמות רמות אל עבר רועי המסכן. רועי נבהל והחל לצעוק בכל כוחו: "הצילו! זאב! הפעם באמת! זאב בא לעדר!" גם הפעם שמעו האנשים את זעקותיו של רועי, אך המשיכו בשלווה בעיסוקיהם. איש לא נבהל ואיש לא האמין לרועי יותר. הם היו בטוחים שגם הפעם קריאותיו הן אזעקת שווא, וסברו שאין טעם לרוץ להושיט עזרה.

רועי המסכן ניסה בכל כוחו להבריח את הזאב. הוא זרק עליו אבנים וניסה להבריחו, אך הזאב טרף שני כבשים מהעדר ועשה מהם ארוחה דשנה...

- נשאל את התלמידים: לפי הסוף הזה, מהי המסקנה מהסיפור? למה לא טוב לשקר?
- נשמע את תשובותיהם, נרחיב בעל פה, ולאחר מכן נכתוב את המסקנה בקצרה על הלוח:
 הרועה הזעיק פעמיים אזעקת שווא. בפעם השלישית, כשבאמת היה צריך עזרה, איש לא האמין לו והכבשים נטרפו. מסקנה: אם משקרים שוב ושוב – זה הופך להרגל, קשה להפסיק, והשקר עלול להסתבך ולהוביל לעוד שקר ולעוד שקר. ואז כשצריך משהו באמת – איש אינו מאמין.
- נספר לתלמידים את המשך מספר 2:

רועי חזר לכפר עצוב. הוא היה עצוב מכך שנטרפו שני כבשים, הוא היה עצוב מכך שהאנשים לא באו לעזור, אבל הכי עצוב הוא היה מהסיבה שבגללה האנשים לא באו לעזור. הוא ידע שאיש לא בא כי כולם חשבו ששוב הוא צוחק עליהם. הייתה לו תחושה לא נעימה, הוא ממש הרגיש איך

השקר נדבק אליו כמו מסטיק ומצר את צעדיו. השקר גרם לו תחושה מאוסה, הוא ממש נגעל מעצמו. הוא הגיע לביתו ואפילו "שלום" לא אמר. לא היה לו חשק לכלום. הוא צנח על המיטה והחל לבכות...

- נשאל את התלמידים: לפי הסוף הזה, מהי המסקנה מהסיפור? למה לא טוב לשקר?
- נשמע את תשובותיהם, נרחיב בעל פה, ולאחר מכן נכתוב את המסקנה בקצרה על הלוח: השקר עושה תחושה לא נעימה בלב. גם אם לפעמים נראה כאילו מרוויחים משהשקר – זה לא נכון. הרווח האמיתי הוא ההתמודדות עם היצר – והניצחון הוא כשאומרים אמת ולא נכנעים לשקר. מי שמשקר חי בחשש מתמיד שהשקר יתגלה.
- נספר לתלמידים את המשך מספר 3:

משפחתו של רועי וחבריו החלו לחשוד ברועי שדבריו אינם אמת. הם התחילו לא להאמין לו, והוא כתגובה – החל לא להאמין להם. נוצר מצב שבו אף אחד לא סומך על אף אחד ולא מאמין למה שהזולת אומר. אי אפשר היה לקבוע להיפגש או ללכת לקניות ובקושי היה אפשר לדבר.

- נשאל את התלמידים: לפי הסוף הזה, מהי המסקנה מהסיפור? למה לא טוב לשקר?
- נשמע את תשובותיהם, נרחיב בעל פה, ולאחר מכן נכתוב את המסקנה בקצרה על הלוח: אי אפשר לחיות בעולם של שקרים. כל הזמן אחרים יחשדו בנו ואנו נחשוד באחרים. העולם מבוסס על אמון הדדי. אי אפשר לחיות בחברה שבה כולם משקרים לכולם.

סיכום: עצות לרועי... ולעצמנו (עבודה יחידנית ומליאה)

- נקריא את שלוש הסיבות הכתובות על הלוח למה לא טוב לשקר: (למורה: כתובות כאן בעצם שבע סיבות אך כדי לא להעמיס על התלמידים צמצמנו אותן לשלוש. מי שמעוניין יכול להרחיב חזרה לשבע סיבות ובכך להעצים את נוקי השקר).
  - אם משקרים שוב ושוב זה הופך להרגל, קשה להפסיק, והשקר עלול להסתבך ולהוביל לעוד שקר ולעוד שקר.
  - השקר עושה תחושה לא נעימה בלב. כשמנצחים את היצר ומתמודדים עם השקר – זה הרווח האמיתי. מי שמשקר חי בחשש מתמיד שהשקר יתגלה.
  - העולם מבוסס על אמון הדדי. אם משקרים לאחרים – אחרים ישקרו לנו, ובסופו של דבר אנחנו ניזק מהשקר של עצמנו. זה מוביל לחוסר אמון הדדי. בסוף אם באמת קורה משהו ודוברים אמת - איש אינו מאמין.
- נחלק לכל תלמיד פתק בצורת נעל (נספח 1).
- נסביר לתלמידים: בתחתית כל פתק יש תרמילון. בתרמילון כתובות עצות לרועי כיצד להפסיק לשקר. כיוון ש"לשקר אין רגליים" – הפתק שקיבלתם הוא בצורת נעל. כעת כל תלמיד בוחר מהתרמילון את העצה שאיתה הוא הכי מזדהה. הוא גוזר אותה מהתרמילון ומדביק בתוך הנעל. אם רוצים אפשר להוסיף בכתב יד עצה נוספת.
- ניתן מספר דקות לעבודה.
- נציע למספר תלמידים לשתף במה שכתבו.

בע"ה
יושר ואמת, שכבה צעירה
שיעור 3, בפתח, זאב-זאב
מפתח הלב מתוך אמונה, המנהל לחינוך דתי

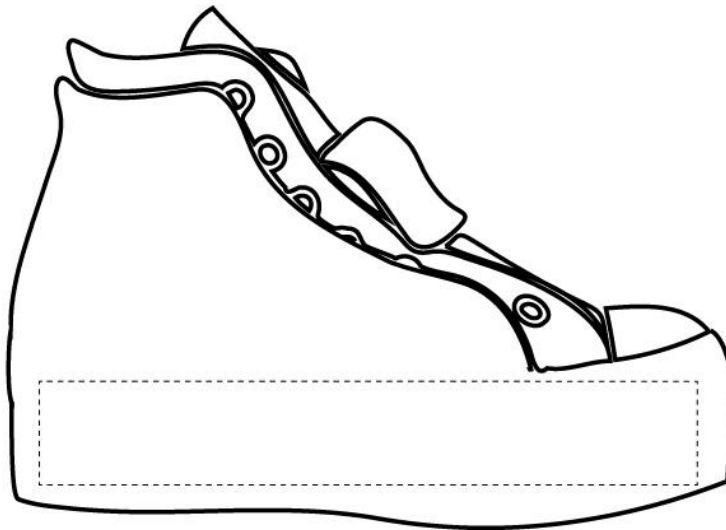

- נאסוף את הפתקים ונתלה על פלקט גדול. על הפלקט מומלץ להוסיף כותרת בסגנון:
לשקר אין רגליים / איך להתמודד עם השקר / עצות טובות לחיים טובים וכו'.

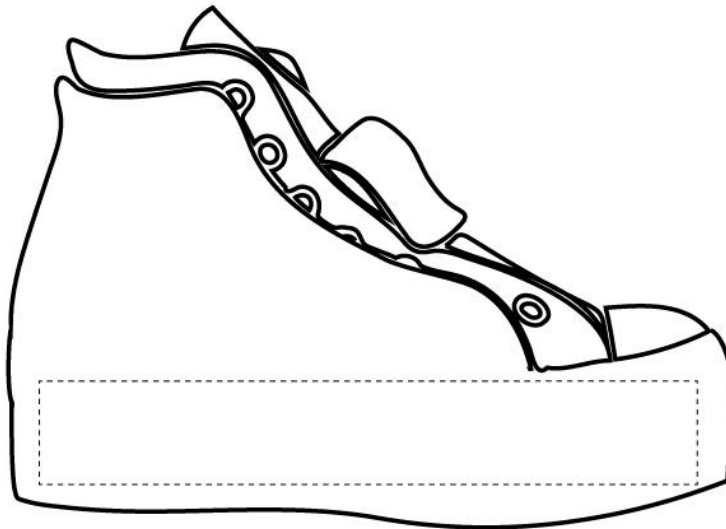

נספח 1: פתקים בצורת נעל

עצות כיצד להפסיק לשקר:

<p>להזכר בפסוק "מדבר שקר תרחק"</p>	<p>לחשב אילו נזקים עלולים לצאת לי</p>
<p>לדעת שאם משקרים - השקר עלול להוביל לעוד שקר וכך הולכים ומסתבכים</p>	<p>לזכר שאם אשקר אף אחד כבר לא יאמין לי</p>
<p>לדעת שמי שמשקר חי בפחד מתמיד שמא השקר יתגלה</p>	<p>להזכר איזו תחושה לא נעימה השקר מביא אתו</p>
<p>לדעת שאם נשקר הרבה בסוף אף אחד כבר לא יאמין לנו</p>	<p>לדעת שאם אני משקר - אחרים ישקרו לי בחזרה</p>
	<p>להבין שעלולים להתרגל לשקר ויהיה קשה מאד להפסיק</p>

עצות כיצד להפסיק לשקר:

<p>להזכר בפסוק "מדבר שקר תרחק"</p>	<p>לחשב אילו נזקים עלולים לצאת לי</p>
<p>לדעת שאם משקרים - השקר עלול להוביל לעוד שקר וכך הולכים ומסתבכים</p>	<p>לזכר שאם אשקר אף אחד כבר לא יאמין לי</p>
<p>לדעת שמי שמשקר חי בפחד מתמיד שמא השקר יתגלה</p>	<p>להזכר איזו תחושה לא נעימה השקר מביא אתו</p>
<p>לדעת שאם נשקר הרבה בסוף אף אחד כבר לא יאמין לנו</p>	<p>לדעת שאם אני משקר - אחרים ישקרו לי בחזרה</p>
	<p>להבין שעלולים להתרגל לשקר ויהיה קשה מאד להפסיק</p>